FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT WALTER VAN GERVEN

fremsat den 15. juli 1993 *

Hr. afdelingsformand,
De herrer dommere,

1. I nærværende sag har Arrondissementsrechtbank, Leeuwarden, forelagt Domstolen et præjudicielt spørgsmål om, hvorvidt nogle nationale bestemmelser er forenelige med det såkaldte »mærkningsdirektiv«, dvs. Rådets direktiv 79/112/EØF af 18. december 1978 om tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om mærkning af og præsentationsmåder for levnedsmidler bestemt til den endelige forbruger samt om reklame for sådanne levnedsmidler (herefter benævnt »mærkningsdirektivet« eller »direktivet«) [1].

Hovedsagen er en straffesag mod Coöperatieve Zuivelindustrie Twee Provinciën WA (herefter benævnt »Twee Provinciën«), der bl.a. producerer Gouda-ost. Twee Provinciën er sat under tiltale for ikke at have forsynet selskabets oste med det nationale ostemærke i overensstemmelse med nederlandsk lovgivning. Twee Provinciën har for Arrondissementsrechtbank, Leeuwarden, gjort gældende, at den nederlandske lovgivning er i strid med mælkningsdirektivet, idet der i lovgivningen stilles krav om, at der ud over påsætningen af det nationale ostemærke også anføres bogstaver, der er forskellige fra region til region. Den forelæggende ret har på denne baggrund forelagt følgende spørgsmål:

»Er en national bestemmelse om, at osteproducenter på al ost skal påsætte et mærke, der ikke alene indeholder oplysning om produktionsland og ostesort, men også en bogstavangivelse, der er forskellig for de enkelte regioner, selv om der ikke er nævneværdig kvalitetsforskel fra region til region, for så vidt angår sidstnævnte angivelse forenelig med Rådets direktiv 79/112 af 18. december 1978 om tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om mærkning af og præsentationsmåder for levnedsmidler bestemt til den endelige forbruger samt om reklame for sådanne levnedsmidler, herunder navnlig direktivets artikel 15?«

De relevante nationale bestemmelser og fællesskabsbestemmelser

2. De relevante nationale bestemmelser, som Domstolen allerede har taget stilling til i sagen Jongeneel Kaas [2], kan sammenfatte således: Fremstilling og salg af ost er i Nederlandene reguleret i en række bestemmelser, hvis grundlag er *Landbouwkwaliteit-*

* Originalsprog: nederlandsk.

1 — EFT 1979 L 33, s. 1. Mærkningsdirektivet er efterfølgende ændret ved Rådets direktiv 85/7/EØF af 19.12.1984 (EFT 1985 L 2, s. 22), Rådets direktiv 86/197/EØF af 26.5.1986 (EFT L 144, s. 38), Rådets direktiv 89/395/EØF af 14.6.1989 (EFT L 186, s. 17) og Rådets direktiv 91/72/EØF af 16.1.1991 (EFT L 42, s. 42). En kodificeret udgave ville utvivlsomt gøre direktivet mere tilgængeligt.

2 — Dom af 7.2.1984, sag 237/82, Jongeneel Kaas, Sml. s. 483.

swet af 8. april 1971 (lov om landbrugsprodukters kvalitet) [3]. Ifølge denne lovs artikel 2 kan der med henblik på at fremme salget fastsættes regler om produkternes kvalitet, som kan vedrøre produkternes oprindelse, egenskaber, sortering, behandling, emballering, produkternes form og færdiggørelse, betegnelse, størrelse og vægt.

Med hjemmel i denne bestemmelse er udstedt *Landbouwkwaliteitsbesluit kaasprodukten* af 2. december 1981 (anordning om landbrugsprodukters kvalitet — osteprodukter) [4], og anordningens artikel 8 har dannet hjemmel for *Landbouwkwaliteitsbeschikking kaasprodukten* af 28. december 1981 (bekendtgørelse om landbrugsprodukters kvalitet — osteprodukter) [5].

I henhold til bekendtgørelsens artikel 14 skal producenterne af osteprodukter, for hvilke der er fastsat et nationalt mærke, ved fremstillingen af disse oste påsætte det mærke, der følger af Keuringsreglement (»kontrolordningen«). De nationale ostemærker, der skal anvendes, og de ostesorter, på hvilke disse mærker skal påsættes, er angivet i bilag 2 til bekendtgørelsen. Ifølge bekendtgørelsens artikel 11, stk. 2, omfatter de nationale ostemærker i overensstemmelse med bestemmelserne i Keuringsreglement angivelser, som er forskellige for de enkelte regioner. Det bestemmes i artikel 12, at det nationale ostemærke er et kontrolmærke, som viser, at osten er i overensstemmelse med de almindelige og særlige krav, der stilles til den pågældende ostesort i henhold til Landbouwkwaliteitsbesluit eller Landbouwkwaliteitbeschikking.

Endelig skal jeg nævnte Keuringsreglement, der er fastsat den 14. april 1992 af Stichting Centraal Orgaan Zuivelcontrole [6]. Ifølge Keuringsreglement's artikel 2 skal der i det nationale mærke under ordet »Holland« påtrykkes et løbenummer fra 00001 til 99999 og derunder en bogstavkombination eller en bogstav- og talkombination bestående af mindst to bogstaver, og umiddelbart foran disse skal anføres: a) bogstavet F med hensyn til de nationale mærker for industrielt fremstillet ost fra provinserne Groningen, Friesland, Drenthe og Overijssel, b) bogstaverne HB med hensyn til de nationale mærker for industrielt fremstillet ost fra provinserne Zuid-Holland, Utrecht, Gelderland, Limburg, Noord-Brabant og Zeeland, c) bogstaverne NH med hensyn til de nationale mærker for industrielt fremstillet ost fra provinsen Noord-Holland og d) bogstavet Z med hensyn til de nationale mærker for gårdost.

3. Den ordning, der er fastlagt i mærkningsdirektivet, kan sammenfattes således: Ved direktiv 79/112 fastsættes der generelle fællesskabsregler om mærkning, præsentationsmåde og reklame for levnedsmidler, der er bestemt til i uforandret stand at leveres til den endelige forbruger (artikel 1, stk. 1) [7]. Direktivet finder ligeledes anvendelse på levnedsmidler, der er bestemt til at leveres til restauranter, hospitaler, marketenderier og andre lignende etablissementer [8]. I henhold

3 — Stb. 371.

4 — Stb. 726.

5 — Bekendtgørelse nr. J 7974, Stcrt. 251.

6 — I henhold til Landbouwkwaliteitsbesluit's artikel 13 skal denne fond, som er en juridisk, privatretlig person med fuld retsevne, sikre, at dens medlemmer overholder de bestemmelser, der er fastsat i eller i henhold til Landbouwkwaliteitsbesluit, samt forestå kontrollen med osteprodukter og udstedelsen af mærker, kendetegn eller anden form for kontrolangivelser.

7 — Jf. også tredje betragtning til direktivet.

8 — Mærkningsdirektivets artikel 1, stk. 2, som ændret ved direktiv 89/395.

til artikel 1, stk. 3, litra a), forstås i direktivet ved mærkning:

»angivelser, oplysninger, fabriks- eller varemærker, billeder eller symboler, som vedrører et levnedsmiddel, og som er anført på emballager, dokumenter, skilte, etiketter eller halsetiketter af enhver art, der ledsager eller henviser til dette levnedsmiddel«.

I henhold til mærkningsdirektivets artikel 2, stk. 1, må mærkningen og dennes nærmere udformning ikke være af en sådan art, at den vildleder køberen, især:

»i) med hensyn til levnedsmidlets beskaffenhed, og især dets art, identitet, egenskaber, sammensætning, mængde, holdbarhed, oprindelsessted eller det sted, hvor levnedsmidlet kommer fra, fremstillings- eller frembringelsesmåde

ii) ved at tillægge det pågældende levnedsmiddel virkninger eller egenskaber, som det ikke har

iii) ved at give denne indtryk af, at det pågældende levnedsmiddel har særlige egenskaber, når alle lignende levnedsmidler har samme egenskaber«.

I direktivets artikel 3, stk. 1, er der en *udtømmende* opregning af de oplysninger, der må medtages ved mærkningen af levnedsmidler. En af disse oplysninger er i henhold til nr. 7:

»angivelse af det sted, hvor levnedsmidlet har oprindelse eller kommer fra, i de tilfælde, hvor undladelse heraf ville kunne vildlede forbrugeren med hensyn til levnedsmidlets virkelige oprindelsessted eller det sted, hvor levnedsmidlet egentlig kommer fra«.

Som en undtagelse til mærkningsdirektivets artikel 3 bestemmes det i artikel 4, at der ved fællesskabsbestemmelser, som kun finder anvendelse på bestemte levnedsmidler (men ikke på levnedsmidler generelt) undtagelsesvis kan foreskrives andre obligatoriske oplysninger. Sådanne fællesskabsbestemmelser findes ikke for så vidt angår osteprodukter [9].

Endelig fremgår det af mærkningsdirektivets artikel 15, stk. 1, at medlemsstaterne »ikke ved anvendelse af ikke-harmoniserede nationale bestemmelser, som opstiller regler for mærkning af og præsentationsmåde for bestemte levnedsmidler eller levnedsmidler i almindelighed, [kan] forbyde handel med levnedsmidler, som er i overensstemmelse med de regler, der er fastsat i dette direktiv«. I henhold til artikel 15, stk. 2, finder denne bestemmelse imidlertid

»ikke anvendelse på ikke-harmoniserede nationale bestemmelser, der er begrundet i hensyn til

9 — I henhold til artikel 4, stk. 2, andet afsnit, kan medlemsstaterne, såfremt der ikke foreligger fællesskabsbestemmelser, foreskrive andre obligatoriske oplysninger end dem, der er opregnet i artikel 3 i overensstemmelse med fremgangsmåden i artikel 16. I denne bestemmelse sondres der i det væsentlige mellem nationale bestemmelser, som allerede var i kraft, da direktivet blev vedtaget, og senere fastsatte bestemmelser: i) Hvis en medlemsstat ønskede at *opretholde* bestemmelser af den førstnævnte karakter, skulle den underrette Kommissionen og de øvrige medlemsstater herom inden to år fra direktivets meddelelse. ii) Hvis en medlemsstat ønsker at vedtage *ny lovgivning*, gælder der en særlig fremgangsmåde på fællesskabsniveau.

— beskyttelse af den offentlige sundhed

— bekæmpelse af bedrageri under forudsætning af, at disse bestemmelser ikke vil kunne hæmme anvendelsen af de definitioner og regler, der er fastsat i dette direktiv

— beskyttelse af industriel og kommerciel ejendomsret samt angivelse af det sted, varen kommer fra, oprindelsesbetegnelse og bekæmpelse af illoyal konkurrence.«

Besvarelse af det præjudicielle spørgsmål

4. *De indlæg, der er indgivet til Domstolen.* Under sagens behandling for Domstolen er der to modstridende standpunkter, nemlig dels Twee Provinciën's på den ene side og den nederlandske regerings og Kommissionens på den anden side. Jeg skal kort redegøre herfor:

Twee Provinciën — som indledningsvis har bemærket, at det forhold, at »F«-mærket skal påsættes, indebærer en konkurrenceforvridning [10] — har anført, at mærkningsdirektivet finder anvendelse på de omhandlede bestemmelser, og at disse ikke er i overensstemmelse med direktivet. Selskabets argumentation kan opdeles i tre dele. Selskabet gør for det første gældende, at den ost, det fremstiller, er et levnedsmiddel i direktivets forstand. Dernæst gør selskabet gældende, at selv om det nationale ostemærke kan anses for et mærke, der udstedes af staten, og som producenterne skal påsætte deres ost, drejer det sig om »en angivelse, et billede eller et symbol«, »som vedrører et levnedsmiddel«, eller som i hvert fald »ledsager ... dette levnedsmiddel«, jf. direktivets artikel 1, stk. 3, litra a). Endelig har Twee Provinciën anført, at den obligatoriske påsætning af et bogstav, som er forskelligt fra region til region, ikke kan henføres under en af de begrundelser for at anvende nationale ikke-harmoniserede bestemmelser, der udtømmende er opregnet i mærkningsdirektivets artikel 15, stk. 2. Selskabet har i denne forbindelse henvist til, at ost i Nederlandene normalt fremstilles efter én bestemt metode. Da ostene ikke har særlige kendetegn, således at de vil kunne individualiseres efter deres oprindelse i forskellige regioner, har den oprindelsesangivelse, der er fastsat i de nederlandske bestemmelser, ikke nogen specifik funktion og er dermed efter Domstolens praksis i strid med EØF-traktatens artikel 30.

Derimod har både *den nederlandske regering* og *Kommissionen* anført, at mærkningsdirektivet ikke finder anvendelse i denne sag. Det er deres opfattelse, at påsætningen af et bogstav, der er forskelligt fra region til region, ikke kan anses for en mærkning i henhold til direktivets artikel 1, stk. 1. De argumenter, de har fremført til støtte for deres opfattelse, er tilstrækkelig forskellige til, at der kan redegøres særskilt for disse.

10 — Ifølge *Twee Provinciën* er prisen for ost, der fremstilles i regionen »F« — og dermed prisen for den ost, selskabet producerer — 0,50 HFL/kg lavere end prisen for de oste, der fremstilles andre steder i Nederlandene, og som kan sammenlignes med selskabets ost med hensyn til smag, lugt og ydre fremtræden. »F«-mærket er et meget vigtigt kendetegn for disse oste, idet det muliggør, at man kan skelne disse oste fra oste, der fremstilles andre steder i Nederlandene. Kravet om, at mærket skal påsættes, har som konsekvens en konkurrenceforvridning, hvilket bl.a. medfører, at den lavere ostepris i »F«-regionen fører til en lavere salgspris for mælk. Jeg vil ikke tage hensyn til disse bemærkninger i det følgende, idet Twee Provinciën ikke har ført noget bevis herfor (der er alene som bilag til det skriftlige indlæg fremlagt et notat, der viser ostenoteringerne i februar 1992). De argumenter, Twee Provinciën fremførte i retsmødet, gør det heller ikke muligt at fastslå, om og i hvilket omfang »F«-mærket fordrejer konkurrence. Endvidere er dette problem forskelligt fra det foreliggende *retlige* spørgsmål om, hvorvidt det omhandlede mærke er en i henhold til mærkningsdirektivet forbudt mærkning.

Den nederlandske regering har anført, at det nationale ostemærke ikke er en mærkning, men et kontrolmærke, som påsættes en (hel) uemballeret ost. Ifølge den nederlandske regering består ostemærket af en ufarvet, perforeret kaseinskive med en diameter på 5-7 cm, som presses ind i (hele) osten. Ostemærket, hvis bogstavkode er forskellig for hver enkelt region, gør det muligt at henføre en bestemt (hel) ost til en bestemt producent, en bestemt produktionsdato og endog til et bestemt parti eller en bestemt sending. Da ost normalt skæres i skiver, før den sælges til den endelige forbruger (skivningen sker enten i en pakkecentral eller på salgsstedet), er det kun rent tilfældigt, at forbrugerens opmærksomhed henledes på det nationale ostemærke eller en del heraf. Selv om det er tilfældet, kan en normalforbruger ikke vide, hvad bogstavet betyder. Den nederlandske regering udleder heraf, at mærket på ingen måde skal gøre det ud for en mærkning, dvs. tjene som oplysning for den endelige forbruger. Tværtimod viser mærket, at osten er fremstillet i overensstemmelse med de gældende bestemmelser og opfylder visse kvalitetskrav. Bogstavkoden gør det muligt ved kontrol (der gennemføres stikprøvevis) at fastslå produktionsstedet.

Kommissionens argumentation bygger i det væsentlige på en formålsbestemt fortolkning af mærkningsdirektivet. Ifølge Kommissionen er formålet med direktivet at oplyse og beskytte forbrugerne, og ordet »mærkning« i artikel 1, stk. 1, må fortolkes i lyset af dette formål. Mærkningen vedrører således de oplysninger, der påsættes af hensyn til at oplyse den endelige forbruger eller at påvirke dennes adfærd. De oplysninger, der gives i forbindelse med mærkningen af levnedsmidlerne, og som ikke har nogen direkte betydning for den endelige forbruger, falder ikke ind under denne kategori. Kommissionen har som eksempler henvist til oplysninger vedrørende afgiftsmæssig eller sundhedsmæssig kontrol eller kvalitetskontrol. Et forbud mod sådanne oplysninger vil ikke være til gavn for den endelige forbruger, men kan derimod bringe de offentlige myndigheders muligheder for kontrol i fare. At dette ikke har været fællesskabslovgivers hensigt, fremgår ifølge Kommissionen klart af en fortolkende erklæring, der blev afgivet af Rådet og Kommissionen i forbindelse med direktivets vedtagelse i Rådet, og hvorefter »nærværende direktiv ikke [vedrører] oplysninger i forbindelse med mærkningen med hensyn til pris, afgiftsmæssig kontrol, angivelse af parti, sundhedsmæssig kontrol og kvalitetskontrol«. Denne erklæring illustreres efter Kommissionens opfattelse af nærværende sag. Forbrugeren forstår umiddelbart, at løbenummeret og bogstavkombinationerne eller bogstav- og talkombinationerne, som skal indgå i det nationale ostemærke, ikke vedrører ostens egenskaber, men at der er tale om et kontrolmærke [11].

5. *Min stillingtagen.* For så vidt angår den konklusion, som den nederlandske regering

11 — I sit skriftlige indlæg har Kommissionen også fremført nogle bemærkninger vedrørende andre oplysninger i det nationale ostemærke, nemlig angivelserne »Gouda«, »Volvet 48+« og »Holland«, og vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt disse angivelser er i overensstemmelse med mærkningsdirektivet. Det er således Kommissionens opfattelse, at det ikke kan udelukkes, at der på et senere tidspunkt forelægges et yderligere spørgsmål om dette emne. Jeg henviser til retsmøderapporten for så vidt angår disse bemærkninger. Jeg agter ikke at behandle denne problematik her, idet det præjudicielle spørgsmål, som Kommissionen har anført, ikke vedrører disse oplysninger. Endvidere har Twee Provinciën i retsmødet tilkendegivet, at selskabet ikke har til hensigt at rejse dette spørgsmål for den nationale ret, heller ikke på et senere tidspunkt.

og Kommissionen er kommet til, kan jeg tilslutte mig deres synspunkt. Den i nærværende sag omhandlede forpligtelse til at påsætte en bogstavkode, der er forskellig fra region til region, er ikke en mærkning i mærkningsdirektivets forstand. Som Domstolen udtalte i Smanor-dommen må »betydning[en] og anvendelsesområde[t]« for bestemmelserne i mærkningsdirektivet fastlægges på baggrund af den sammenhæng, de indgår i, »navnlig ud fra direktivets generelle formål og opbygning« [12]. Det er derfor mit udgangspunkt, at mærkningsdirektivets bestemmelser skal fortolkes på grundlag af direktivets formål og opbygning. Domstolen udtalte videre i Smanor-dommen:

»... det fremgår såvel af direktivets begrundelse som af artikel 2's ordlyd, at direktivet er udstedt med det formål at sikre den endelige forbruger af næringsmidler fornøden information og beskyttelse, især med hensyn til levnedsmidlets art, identitet, egenskaber, sammensætning, mængde, holdbarhed, oprindelsessted eller det sted, hvorfra levnedsmidlet kommer, samt fremstillings- eller frembringelsesmåde« [13].

Med denne indfaldsvinkel kan jeg — uden at det i denne forbindelse er nødvendigt at hente støtte i Rådets og Kommissionens fortolkende erklæring [14] — tilslutte mig den måde, hvorpå Kommissionen fortolker begrebet mærkning i direktivet. Ved mærkning forstås efter artikel 1, stk. 1, og artikel 1, stk. 3, litra a), angivelser, oplysninger, symboler mv., som vedrører *selve levnedsmidlet*, dvs. levnedsmidlets iboende egenskaber. Det er netop af hensyn til forbrugeroplysning og -beskyttelse, at direktivets artikel 2, således som Domstolen udtalte i SARPP-dommen, angiver »principperne for al lovgivning vedrørende mærkning og reklame« [15]. Et væsentligt element i dette princip er forbuddet i artikel 2 mod at vildlede køberen ved en mærkning, præsentationsmåde eller reklame »med hensyn til levnedsmidlets *beskaffenhed*«, herunder »*virkninger og egenskaber*« (jf. ovenfor, punkt 3).

6. Efter min opfattelse er det klart, at de omhandlede bestemmelser ikke vedrører det pågældende levnedsmiddels (osts) »beskaffenhed«, »virkninger« eller »egenskaber«. Således som det fremgår af Kodeksreglement's artikel 2 (jf. ovenfor, punkt 2), er den bogstavkode, som skal påsættes, og som er forskellig fra det ene

12 — Dom af 14.7.1988, sag 298/87, Smanor, Sml. s. 4489, præmis 29.

13 — Smanor-dommen, præmis 30. I sjette betragtning til direktivet anføres yderligere, at »alle regler vedrørende mærkning af levnedsmidler ... først og fremmest [bør] opfylde kravet om at oplyse og beskytte forbrugerne«.

14 — Domstolen har i flere tilfælde udtalt, at den ikke vil fortolke en fællesskabsbestemmelse under indflydelse af sådanne erklæringer (der er fortrolige og ikke er offentliggjort), navnlig ikke når en sådan erklæring påberåbes til støtte for en fortolkning, der afviger fra selve ordlyden af den pågældende bestemmelse, jf. navnlig dom af 23.2.1988, sag 429/85, Kommissionen mod Italien, Sml. s. 843, præmis 9, og af 26.2.1991, sag C-292/89, Antonissen, Sml. I, s. 745, præmis 18. Det er i øvrigt et spørgsmål, om denne fremgangsmåde er ønskværdig, når henses til nødvendigheden af at skabe åbenhed i Fællesskabets aktiviteter og lovgivningsprocedure.

15 — Dom af 12.12.1990, sag C-241/89, SARPP, Sml. I, s. 4695, præmis 12.

produktionsområde til den andet, kun en første del af en større kombination af oplysninger, som endvidere består af et løbenummer og en bogstavkombination eller en tal- og bogstavkombination med mindst to bogstaver. Det er klart, at denne kodning er begrundet i hensynet til en effektiv kontrol. Således som den nederlandske regering har anført — og det omtaltes i øvrigt allerede i Jongeneel Kaas-sagen [16] — gør kodningen det muligt at gennemføre stikprøvevis kontrol med, om de lovbestemte kvalitetskrav er overholdt og i givet fald fastslå, hvem der har produceret osten.

Med andre ord har bogstavkoden ikke nogen oplysningsværdi for den endelige forbruger — der, som den nederlandske regering har anført, sjældent om overhovedet nogensinde ser hele bogstavkoden, da osten skæres i skiver — med hensyn til det produkt, han får leveret, herunder for så vidt angår levnedsmidlets oprindelsessted eller det sted, hvor levnedsmidlet kommer fra. Bogstavkoden kan derfor ikke anses for en mærkning i mærkningsdirektivets forstand, hvilket indebærer, at den omhandlede nationale bestemmelse heller ikke kan anses for en efter direktivets artikel 15, stk. 1, forbudt bestemmelse vedrørende mærkning. Derimod er bogstavkoden et kontrolmærke, der er fastsat af de nederlandske myndigheder (jf. Landbouwkwaliteitsbeschikking's artikel 12, der er citeret ovenfor i punkt 2), og som skal gøre det muligt for myndighederne at sikre overholdelsen af lovgivningens krav til landbrugsprodukters kvalitet, dvs. regler, som med ordvalget i Jongeneel Kaas-dommen »har til formål at forbedre den indenlandske produktions kvalitet, således at den gøres mere attraktiv for forbrugerne« [17].

7. Når henses til det anførte, adskiller nærværende sag sig fra omstændighederne i dom af 25. juli 1991, sag C-32/90, Kommissionen mod Italien [18], hvortil Twee Provinciën har henvist i selskabets indlæg. Denne sag vedrørte et ubestridt traktatbrud, hvori Kommissionen gjorde gældende, at Italien ikke havde overholdt mærkningsdirektivet, og Domstolen afsagde dom i overensstemmelse hermed. Sagen vedrørte en italiensk lov om kravene til produktion af fibrøse oste, hvorefter produktets fabrikationsdato og oprindelsessted eller det sted, hvorfra produktet kom, skulle angives i forbindelse med mærkningen. Den førstnævnte oplysning falder ikke inden for den udtømmende opregning i mærkningsdirektivets artikel 3, stk. 1 (jf. ovenfor, punkt 3), mens den anden oplysning i henhold til nr. 7 i listen kun kan kræves angivet, hvis undladelse af at give denne oplysning vil kunne vildlede forbrugeren (jf. ligeledes ovenfor, punkt 3).

Da det i den nævnte sag drejede sig om et krav til mærkningen og ikke som i nærværende sag et kontrolmærke, som ikke har nogen forbindelse med oplysningerne på en etikette, har dommen af 25. juli 1991 ikke nogen præjudikatsværdi i den foreliggende sag.

8. Da der ikke er tale om mærkning i mærkningsdirektivets forstand, er det ikke nødvendigt at undersøge, om der i direktivets artikel 15, stk. 2, vil kunne findes en begrundelse for kravet om bogstavkoden. Henset til, at bestemmelserne i afledt ret ikke finder anvendelse, må det derimod undersøges, om den omhandlede bestemmelse er forenelig

16 — Jongeneel Kaas-dommen, præmis 24.

17 — Jongeneel Kaas-dommen, nævnt ovenfor i note 2, præmis 20.

18 — Sml. I s. 4189, summarisk offentliggørelse.

med *traktatens bestemmelser* om frie varebevægelser. Det er i denne forbindelse tilstrækkeligt at henvise til Jongeneel Kaas-dommen, hvori Domstolen med hensyn til de nederlandske bestemmelser om landbrugsprodukters kvalitet udtalte, at

»EØF-traktatens artikel 30 og skal 34 skal fortolkes således, at en medlemsstat med henblik på at fremme afsætningen af ost og osteprodukter ensidigt kan udstede bestemmelser, som — uden at berøre indførte produkter — har til formål at forbedre den indenlandske produktions kvalitet, således at produkterne gøres mere attraktive for forbrugerne, og som indeholder regler om tvungen anvendelse af mærker, kendetegn eller kontroldokumenter, såfremt der i bestemmelserne ikke sondres mellem, om osten er bestemt til hjemmemarkedet eller til eksport« [19].

Der foreligger således ingen uoverensstemmelse med traktatens bestemmelser om frie varebevægelser. Endvidere er det meget tvivlsomt, om Twee Provinciën ville kunne påberåbe sig en eventuel uoverensstemmelse, idet der ikke i nærværende sag er tale om samhandel med varer mellem medlemsstaterne.

Forslag til afgørelse

9. Jeg foreslår herefter, at Domstolen besvarer spørgsmålet således:

»En national bestemmelse om, at osteproducenter på den ost, de procedurer, skal påsætte et mærke, der ikke alene indeholder oplysning om produktionsland og ostesort, men også et bogstav, der er forskelligt fra region til region, efterfulgt af et løbenummer og en bogstavkombination eller en bogstav- og talkombination, kan ikke anses for en bestemmelse om mærkning som omhandlet i Rådets direktiv 79/112/EØF af 18. december 1978 om tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om mærkning af og præsentationsmåder for levnedsmidler bestemt til den endelige forbruger samt om reklame for sådanne levnedsmidler.«

19 — Jongeneel Kaas-dommen, præmis 28.